СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК L. Ч. 230. Джерзі Сіті, Н. Дж., четвер, 5-го листопаду 1942. No. 230. Jersey City, N. J., Thursday, November 5, 1942. VOL. L.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НА ҐУБЕРНАТОРА СТЕЙТУ НЮ ЙОРК ВИЙШОВ ТОМАС ДЮІ

НЮ ЙОРК. — Великою більшістю голосів Томас Дюі, републиканський кандидат, вийшов на нюйорського ґубернатора. Це від 20 літ перший раз Републиканська Партія знов прийшла до влади в стейті Ню Йорк. Його противник з Демократичної Партії, Джан Бенет, перепав, дістаючи 600,000 голосів менше від Дюія. З нюйорського стейту вийшли ще два замітні републиканські кандидати, конґресмен Гемилтон Фиш, відомий зо своїй ізоляціонізму і стейтовий сенатор Кудерт, відомий зо своїх доходжень проти-американських діяльностей в нюйорськім стейті. Проти обох завзято виступали ліві кола, зокрема комуністи.

РЕПУБЛИКАНСЬКА ПАРТІЯ СКРІПЛЕНА.

ВАШИНҐТОН. — Останні вибори показали, що в Америці існує сильне бажання задержати демократичну систему, в котрій правляча партія булаб опонована і критикована другою партією. Далі ті вибори показали, що американська нація не зовсім задоволена з теперішнього правління. Також незадоволена з лівих течій. Американський загал в цих виборах дав виразну піддержку консервативним елементам. В тих виборах вийшло нових пять ґубернаторів з Републиканської Партії. Також біля десять нових членів обох конґресових палат. Проте Демократична Партія далі розпоряджає більшістю голосів у федеральнім конґресі.

ГОЛОС ПАРТІЇ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК. — Кандидат Партії Праці, Дін Альфендж, по виборах заявив, що його партія осягнула „повний успіх", а то тому, що вона всетаки здобула поважне число голосів і утвердила себе як політичний чинник. Голоси віддані на кандидата тої партії, не були пропащі, бо їх завданням було не так помогти Дюієви, як пошкодити Джанови Бенетови, котрий, хоч з Демократичної Партії, був проти „нового розділу" та проти „поступових" реформ, говорив Альфендж. Хай це буде наука для демократів з реакційними поглядами, що не можна нехтувати тих поглядів, котрі заступає Партія Праці, говорив він..

ВИЯСНЕННЯ В СПРАВІ ЗАТОПЛЕНОГО ЛІТАКОНОСЦЯ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар департаменту фльоти, Накс і голова бюра воєнної інформації Елмер Дейвис, дали спільне виянення відносно недавного затоплення одного американського літаконосця. Дейвис був заявив, що департамент фльоти подав всі жертви в кораблях і не затаїв нічого. Пару днів пізніше департамент фльоти подав вістку про затоплення літаконосця, що мало статись кілька днів раніше, себто в пору, коли Дейвис повинен вже був про це знати. В своїм поясненні Накс і Дейвис говорять, що той літаконосиць був тяжко ушкоджений, але не затоплений, коли Дейвис робив свою заяву. Американські власти пробували за всяку ціну його вирятувати. Щойно, коли це показалось неможливим, його затопили самі американці.

ШПИГУНСЬКИЙ ОСЕРЕДОК В ЧІЛЕ.

МОНТЕВІДЕО (Уруґвай). — Міжамериканський комітет оборони західньої півкулі зробив заяву, в котрій говорить, що націстичний амбасадор в Чіле керує цілою шпигунською сіткою, дає інформації що треба робити, а також перебирає інформації від шпигунів та передає їх далі до Німеччини. Він також фінансує цілу ту шпигунську сітку.

ПРОТИВОЄННІ НАСТРОЇ В АРҐЕНТИНІ.

БУЕНОС АЙРЕС. — Ґен. Юста, бувшого арґентинського президента і кандидата на президента в надходячих виборах, певні осібняки обкидали яйцями, коли він говорив промову та закликав Арґентину вступити у війну по боці Обєднаних Держав. Він говорив, що колиб виграли держави осі, то ціла західня півкуля знайшласяб під їх пануванням і зниклаб суверенність американських країв. На чільні становища назначуваної керівників з Европи. Та це не подобалося ізоляціоністичним елементам Арґентини, котрі вперто заявляють, що ця війна не обходить Арґентину.

ЗАМЖНІ НОРСКИ МОГТИМУТЬ ИТИ ДО СЛУЖБИ.

НЮ ЙОРК. — Секретарка товариства шпитальних піклунок (норсок), Мері Бор, заявила, що коли американські збройні сили зачнуть приймати на службу замежних піклунок, то це дуже облекшить ситуацію. Бо в Америці є велике число заміжних норсок і вони готові віддати свої услуги для батьківщини. Головно багато є охочих зпосеред тих, котрих чоловіки пішли до служби.

Накс Перестерігає Перед Оптимізмом і Каже, що Зближається Велика Морська Битва

ВАШИНҐТОН. — Секретар фльоти Накс заявив, що в останніх днях, внаслідок тяжкого ушкодження, котре завдали американські збройні сили японцям, в американських ґазетах почали появлятись заголовки і статті, котрі описують ситуацію занадто рожево. Так не можна представляти справи, бо Японія далі має величезну фльоту і та фльота тепер підсуваються під Соломонські острови, щоб звести з американськими силами рішальну боротьбу. Обі сторони тепер маневрують за позицією і пробують завдати собі взаємно найбільші вступні втрати. Ця надходяча битва може понести за собою для Америки ще великі втрати, говорив він. Що до японських втрат, додавав він, то вони навіть більші, ніж дотепер подав департамент фльоти. Бо затоплено крім поданих японських кораблів, додатково ще два великі японські кружляки. Проте це не дає підстави бути занадто оптимістом, казав він, бо японська фльота, помимо тих великих втрат, далі уявляє собою велику силу.

В НОВІЙ ҐВІНЕЇ ЯПОНЦІ ВІДСТУПАЮТЬ

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА В АВСТРАЛІЇ. — Японські війська, коли ходить про східну частину острова Нової Ґвінеї, є далі у відступі. Пару днів тому австралійсько-американські війська здобули їх важну базу в Кокода. Звідтам вони повели дальший наступ проти японців і женуть їх в напрямку північного побережжя Нової Ґвінеї, звідки японці кілька місяців тому розпочали були свою офензиву, щоб здобути Порт Морсбі. — Зате на Ґвадалканалі японцям вдалось висадити певну скількість війська. Але позиції американців там далі незахитані.

ЯКІСТЬ ЯПОНСЬКИХ ЛЕТУНІВ

АМЕРИКАНСЬКА КВАТИРА НА ПАЦИФІКУ. — Американські летуни говорять, що в околицях Соломонських островів появляються знов добре вишколені японські летуни. Від місяця японські летуни в боротьбі з американськими виказували велику нижчість. Їх можна було легко зістрілювати, а дуже часто вони втікали перед американцями і навіть не пробували встрявати у битву. Тепер появились вправні летуни, котрі зухвало атакують американські повітряні фортеці, а навіть в деяких випадках пробують самогубними налетами знищити себе і американську фортецю.

Американці в Британії не Голосували

ЛОНДОН. — День виборів проминув для американських вояків у Англії, як кожний інший день. Не дивлячися на те, що американський конґрес заявився за те, аби вояки брали участь у голосуванні, бальоти не прийшли начас і вояки не віддали ні одного голосу.

НАЦІСТИ АТАКУЮТЬ ПРЕСУ ПО НЕВТРАЛЬНИХ КРАЯХ

Отто Дітріх, начальник націстичної преси, видав правила, яких має мовляв придержуватися чужинецька преса, як хоче, аби націсти признавали її невтральність.

Дітріх каже, що „майже всі культурно конструктивні краї Европи добули меча на оборону західної цивілізації, загроженої большевизмом", а „лише кілька країв осталося позаду, покладаючися на силу інших". Він далі нарікав на те, що „деякі чужинецькі ґазети заборонили своїм берлінським кореспондентам описувати німецький народ і його боротьбу за існування так, як вони справді представляються". Він заявив далі: „Я хотівби сказати зовсім ясно, що цього роду журналізм у Німеччині недопустимий. У цей час, коли духові вартости грають таку важну ролю, як це є в модерній тотальній війні, обовязку, який накладає на ґазету невтральність, не виконується просто даючи диплььоматичні запевнення, підчас коли велика частина преси відкрито маніфестує свою сторонничість і попирає ворога".

„Ніхто не домагається, аби невтральна ґазета давала першенство новинкам з німецьких жерел, але німецькі рапорти, які здобули собі за три роки непорушну славу правдивости, не повинні бути затемнювані многословним бомбастом, яким Москва, Вашингтон і Лондон пробують щоденно закрити важку дійсність положення", — закінчує заяву націстичний цензор.

АМЕРИКАНСЬКІ ВОЯКИ ВІДДАЮТЬ СВОЇ ДАРУНКИ ХОРИМ І РАНЕНИМ

ЛОНДОН. — Американські вояки в Британії рішилися віддати прислані їм на День Подяки індики раненим і хорим по британських шпиталях, а самі будуть їсти звичайну поживу, можливо курятину.

КЕНТЕРБЕРІЙСЬКЕ РУМОВИЩЕ.—День по відвідинах пані Елеанор Рузвелт старого англійського міста Кентербері, воно було свідком сильного ворожого бомбардовання. Замітне це бомбардовання своєю жорстокістю і величиною, невиданою в Британії від 1940. року, коли то того року налети були звичайною подією. Кентербері має пречудну катедру, славну на цілу Англію. На образку бачимо, як робітники усувають румовище з вулиці, яка була передше „бизнесовою".

АЛІЯНТСЬКІ ПОВЗИ ПРОБИВАЮТЬ ЛІНІЇ ОСІ В ЄГИПТІ

КАЇРО. — Аліянтські повзи зробили крізь підміновані війсками держав Осі поля пролом і дісталися на відкриті поля, де вони стрінулися в завзятім бою з німецьким африканським корпусом. Осередком боїв є пустиня між Тель Ель-Акавір, 16 на захід від залізничної стації Ель Аламейн, і Бір Абу Губейр.

На тих просторах розвивається тепер між осьмою британською армією й військами ґенерала Ромела нова битва. Британці розбили вже велике число повзів Ромеля та забрали в полон багато бранців.

А. С. Седжвик, кореспондент „Ню Йорк Таймсу", описує замітні прояви цеї битви. Відзначається вона незвичайно сильною концентраціею гарматнього огня для закриття наступу піхоти. Приготовляючися до нападу, піхотинці розмовляють зо собою шепотом або співають всею груддю. Кождому воякові на боевій лінії дають келішок руму; дістаючи його вояки затягають стару пісню про бочівку руму. Як зачнеться бій, бомби збивають вгору хмари піску й пороху.

Британська преса говорить багато про небезпеки, які ждуть британських вояків на полях, захоплених від ворога. Все поле буває підміноване мінами, котрих вишукуванням займаються спеціяльні відділи саперів. Для обшукування піль служать спеціяльні механічні прилади, але вояки послугуються звичайним засобом: запихають баґнет у пісок; одначе цей засіб так само небезпечний, як він простий: найменша помилка й міна може зірватися. Обшукування таких піль стає ще більше небезпечним, коли обшукуючі відділи попадають... обстріл ворога.

МОСКВА. — За урядовим комунікатом, виданим у середу вополночі, червона армія здержала великий німецький наступ на центральний Кавказ та посунулася дещо на інших фронтах. На сталінґрадському фронті знову розпочалася битва на більшу скалю.

Часописи звернули увагу на факт, що урядовий комунікат по раз перший від кількох днів не подав ніякої вістки про німецький поступ уперед в околиці Налчика у підніжжю Кавказу, де німці стараються захопити гісторичний грузинський шлях, важний комунікаційний засіб у цих на 18,000 стіп високих горах.

На південний схід від Налчика, — каже совєтський комунікат, — совєтські війська зводять успішно люті оборонні бої.

Тимчасом німецький комунікат говорить про поступ німців на схід від Алягіру, що лежить коло 45 миль на захід від Орджінікідзе, де починається грузинський шлях.

ПІДКЛАДАЮТЬ БОМБИ ПІД ПРОПАҐАНДОВЕ БЮРО ПЕТЕНА.

ВІШІ. — У десятьох найбільших містах під владою французького уряду в Віші вибухли рівночасно бомби, зчиняючи знищення й зясовуючи тим самим існування широкого заговору проти тих французьких політиків, що стоять за співпрацю з німцями.

Бомби вибухли в вівторок, саме один день перед національною конвенцією партії Доріота, що називається Популярною Партією. Ціллю цих бомб були видимо канцелярії цеб партії в Парижі й інших великих містах неокупованої Франції.

У самому Віші скоїлися два вибухи: один в 3. годині рано, а другий в 4. годині рано. Перший знищив головну кватиру Доріота, другий пропаґандивний уряд маршала Петена.

Цей останній вибух являється першим замахом проти урядової канцелярії. Він був такий сильний, що викинув з канцелярії на вулицю фотографії, календарі й інші папері, висадив вікна в усіх домах на 50 стіп довкола й задержав уличний рух на найрухливішій вулиці міста. Ранені були поліцаї, що стерегли цього бюра.

У місті Ліоні вибухли 8 бомб, в Ніс 2, ще інші в: Анесі, Лімож, Клермонт-Феран, Періґе, Марсилії, Монтлюсоні й Роані.

НАЦІСТИ СТЕРЛИ СЛОВІНСЬКЕ МІСТО З ЛИЦЯ ЗЕМЛІ.

ЛОНДОН. — Німецький уряд приказав стерти з лиця землі містечко Красня в Словінії та розстріляти 50 закладників, взятих зо села Св. Юрій. Були це репресії за партизанські напади на членів німецької пограничної комісії та німецьких урядовців, що правлять Словінією.

Місто Красню стерто з лиця землі так, що все мужеське населення розстріляно, всіх жінок і дітей депортовано, а потім усі доми зрівнано зо землею.

Берлінське радіо подає з Білгороду, що поліція Банату оповістила нагороду в сумі 3,000 динарів за піймання членів протинацістичних банд, а нагороду 20,0000 динарів за піймання їх провідників.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Наші Вибори в Зеркалі Держав Осі

Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" в Швайцарії зібрав низку відгуків европейських газет про американські вибори. Збірка становить незвичайно цікаве, а ще більше повчаюче читання.

Англійська преса в тому огляді становить осібний відділ: не дивлячися на певні цензурні обмеження, ця преса ще зовсім свобідна висказувати свою думку. Зате ґазети в тоталітарних державах не відбивають погляди редакцій, а тільки погляди уряду. Через те й становище німецької, італійської й французької преси має для нас спеціяльний інтерес.

Отже німецька преса, чи пак німецький уряд, покищо просто трактує американські вибори так, гейби їх зовсім не було. Очевидна річ, німецький уряд є глибоко заінтересований в американських виборах, а прибране наставлення незаінтересовання це тільки фальшива маска, котру він певно незадовго скине. Французький ні італійський темперамент не дозволили на мовчанку, і газети Франції й Італії висипалися з широкими балачками про американські вибори. Для французьких газет, в котрих тон надають тепер газети, що стоять за Лявалеву програму „співпраці" з німцями, американські вибори це тільки вияв давно цим газетам відомого факту, що жиди опанували Злучені Держави. Виразніше ту саму думку висказує італійська преса, котрі ситуацію в Америці представляють так, гейби тут війну проти держав Осі вів самий Рузвелт. Йому до помочі стали жиди. Американці є проти Рузвелта й проти жидів. До таких горендальних абсурдів звела пресу держав Осі ця умова недуга, що зветься антисемізмом.

Одначе не можна сказати, що в цьому божевіллі нема пляну. Власне цей плян є, і він дуже ясний. Річ у тому, що американські вибори, які недостачі вони не мали би, все таки є на ціле небо вищі від тих нібито-виборів і нібито — голосувань, що їх час від часу влаштовують тоталітарні диктатори по своїх краях. Ці тоталітарні урядовці знають, що як вони не затмлять зовсім американських виборів, то народ [illegible] то партій, що кожна партія ставить свобідно своїх кандидатів, що кожний чоловік може голосувати на кандидата, який йому подобається, хочби він був проти політики уряду.

Тоталітарні уряди любили хвалитися, що в їх виборах за кандидатами уряду заявлялося по 90, ба навіть по 99 процентів голосуючих, і це вони подавали на доказ, що в їх краях існує єдність. В Америці певно ні один кандидат такої більшости не дістане, але серед думаючих читачів це певно не викличе враження браку єдности, бо в Америці є інша єдність. Американська єдність полягає в тому, що кождий громадянин, віддаючи голос на кандидата, який йому подобається, рівночасно мовчки згоджується, що як його кандидат не вибраний, то й виборці й недачний кандидат признають переможця в виборах справжнім представником народу. Тоталітарні уряди відчувають, що американська єдність це єдність вищого ступня, що в порівнанні з нею тоталітарна єдність це ніщо інше, як єдність череди, заголюканої батогом пастуха й зубами його собак. Аби закрити цю вищість американської системи, тоталітарні газети послуговуються тим старим випробованим засобом до затемнювання здорової думки, чадом антисемітизму.

„Символічна" Боротьба

Очі американців найбільше звернені тепер в сторону Соломонських Островів на Пацифіку. Там є тепер не тільки найбільше число американських вояків, але там теж ідуть незвичайно завзяті бої за такі інтереси, що є для Америки справді життєвими. Цеж боротьба за Пацифік! Ось тому так багато звертається тепер уваги на те, що діється на невеличкім острові Ґвадалканал.

Коли брати під увагу те, що знаємо з воєнних звідомлень, то можна сказати, що знаємо дуже багато, коли іде про характер боротьби і втрати, які понесли досі обидві воюючі сторони. Отже ті втрати є дуже великі. І вже те одно вказує, що коли обидві сторони так завзято воюють за якісь там острови, за які донедавна мало хто знав, то значить, що боротьба має цілком інше значіння. Себто не іде тут про льокальний успіх, про здобуття нової території, але про здобуття чогось такого, що глибоко заважить на дальшім ході цілої війни. Ось тому бої на Соломонських островах називають „символічними". бо їх вислід готов стати для переможної сторони заповіддю того, як остаточно та війна скінчиться. Очевидно, що це не буде ніяким вирішенням конфлікту між Японією і Злученими Державами і їхніми союзниками. Війна потягнеться далі, але її закінчення може бути дуже приспішене, колиб американські вояки могли вдержатись в Ґвадалканал надалі.

Яке їхнє положення не знаємо. Зате знаємо, що вони далі там по геройськи бються і вдержують позиції. Але правдою є, що й японці вспіли скріпити свої сили в Ґвадал[illegible] тили, особливо кораблями, які знищили американські бомбовики. Що Злучені Держави добре розуміють критичне положення, видно теж і по тому, що в розгарі боротьби повзято такий радикальний крок як зміну команди. А наступила вона по втраті чотирьох тяжких кружляків з боку Аліянтів, що були під командою адмірала Ґормлея, якого наступником став адмірал Вил. Ф. Галсі мол., про якого кажуть, що добре визнається на тамошнім морськім терені. Тепер японська фльота вицофалась, але це ще не вважають поразкою, бо бої не є скінчені. Це є тільки тактичний маневр. Значить, що головні бої на морі ще наступлять. І те саме можна сказати і про повітряну боротьбу. А так є, що одні й другі бої себе доповняють і є тут однакової ваги.

Генсон В. Болдвин, відомий воєнний коментатор, є тої думки, що найбільше пошкодилаб Америці програ на Соломонських водах під престіжевим оглядом. Очевидно, що те саме відноситься і до всіх Обєднаних Держав. Така програ булаб добрим адутом для японської пропаганди, бо вона це використалаб серед тих народів, що вже опинились під японською займанщиною, чи серед таких, як от в Індії, що їх Японія готова піти „визволяти".

І ще одно дуже важне: така японська перемога готова їй додати охоти піти далі на Пацифіку і забирати ті острови, що є під американською і британською контролею. Японія захотілаб тоді піти проти Австралії. А навіть, як пише Болдвин, не є виключене, що вона пробувалаб здобувати Гаваї. Усе те тоді, колиб змогла завдати американській фльоті нові великі удари.

Це є те, що моглоб статись. Але про те все дуже добре знає американська команда. Ось тому американські летуну завдають тепер раз-у-раз нові важкі удари японській фльоті. Бо так є, що американці мають на Пацифіку перевагу в повітрі, але з фльотою вони покищо не дорівнюють японським силам.

Коли вдасться ворога перемогти і вдержати Соломонські острови, то це буде дуже великим ударом для Японії. А коли в такому разі лишити престіж на боці, то вже цілком певно можна говорити про вдержання американцями позицій, дуже важних під стратеґічним оглядом. Таких, що є випадовими пунктами для нових американських о[illegible]фензив, що мають відбити від Японії дальші сусідні острови, як Нову Ґвінею, де японці мають свої морські бази. А як здобудеться оті нові позиції, то буде можна думати про властиву офензиву, що матиме на меті Голяндську Індію і Филипини.

Ось це є ті причини, чому бої на Соломонських островах називають тепер „символічними". В дальшім тягу воєнних подій буде можна краще зрозуміти те, що тепер там діється, а що є покищо заслонене вимогами воєнної цензури. Одно тут ясне: Ми можемо втратити Соломонські острови і проте війну виграти, але якщо вдержимо їх, то війна на Пацифіку піде скоршим темпом і кінець Японії прийде скорше.

Чи Можлива Спілка Словянських Народів Без Самостійної України?

Німецький натиск на словянський світ та егоїзм декого із словянських народів.

Близькість мови та культури словянських народів насували вже здавна у декого думку, чи не булоб можливим утворити політичну спілку словянських народів. Така думка принадна також для далеких чужинців, приятелів словянського світа, в тому і для американців, які не знаючи докладно відносин між словянськими народами, вважають таку спілку *природною*. Ця справа зрештою не нова, вона товчеться вже в Европі від сто двадцять літ. Та чим хто ближче її студіює, тим більше приходить до переконання, що словянська федерація це утопія так довго, як довго людина не викине зі себе прикмет хижака - завойовника та не перестане прямувати до панування над другим. Але людську натуру не так легко переміниті. Що більше, хиби нації таки є невиліччальними хоробами, а навіть історія не багато людей вчить, хоч стара пословиця, каже, що історія є вчителькою життя. Тому теж і розвязка словянського питання в напрямі мирного зближення словян між собою видається нездійснимою так довго, доки мабуть не прийде далекий миротворець-ідеаліст, але не з оливною галузкою мира, тільки з мечем, а радше з модерними тенками та літаками та не заведе справедливости між словянами — силою. Тоді може по кількадесяти літах, колиб утривалився такий справедливий розділ між словянами, є надія, що й самі словяни зачалиб думати, що така спілка є в їхнім інтересі.

В дійсности словянська спілка народів придаласяб дуже, хочби з огляду на знаний в історії натиск німецького народу на словянський світ, знаний під назвою „Дранґ нах Остен". Жертвою того натиску впав вже один цілий словянський нарід, що жив [illegible] хід від поляків і був від них окремий; це так звані надлабські словяни. Нинішний Берлін, ба навіть Липськ, лежать на словянській землі (не на польській як голосять нерідко поляки), а з того великого словянського народу остала тільки рештка, біля сто тисяч так званих лужичан, що живуть на полудне від Берліна, окружені німецьким морем. Нині той натиск найбільше відчувають на собі чехи, що на ділі вже з трьох сторін облиті ґерманським елементом та навіть відтяті від словянського пня, не згадуючи вже й про це, що сама Чехія густо попереплітана меріжкою німецьких кольоністів. Не дивниця проте, що чехи найбільше говорять про словянську солідарність, навіть про Спілку Словянських Народів, без огляду на її характер. Іде їм про ратування власного національного істнування, тому найрадше оперлися б о якийсь союз зі сильною російською державою.

Однак чехи у словянській солідарности бачать тільки власний інтерес; вони замикають очі на політичну дійсність між словянськими народами східної Европи. Чехи є з егоїстичних причин русофілами і через те часто виразно неприхильні визвольним змаганням українського народу та білоруського.

В антагонізмі до мадяр, такими самими русофілами є словаки, але з тою тільки ріжницею, що не хотілиб мати у себе чеської зверхности. Словаком був перший ідеольог всесловянського руху Коляр. Трагедією для того малого народу є, що не зважаючи на своє славянофільство, є нині поставлений в таке положення, що бореться проти словянської Росії й то як раз в союзі з мадярами — на приказ німців.

Польща обтята на заході шукає добичі на сході.

Натиск германського елементу зі заходу відчувають дуже дошкульно теж поляки. Тому їм, подібно як чехам, якась спілка словянських народів дуже пригодиласяб. Та проте ідея словянської солідарности та політичного союза словянських народів серед поляків доволі непопулярна. Навпаки, у поляків дуже популярний сентимент до таких несловянських народів як мадяри чи румуни. Пословиця: „Поляк венгер два братанки, як до шаблі так до шклянкі" — віддає той сентимент як найкраще. Де причина цього доволі неприрального явища? Вина тому більше ніж століттна неволя польського народу під словянським російським володінням, хоч є теж другі, важніші для поляків причини. Поляки не мають охоти бути рівним членом серед евентуальної спілки словянських народів. Вони переконані, що їм суджено відіграти провідну ролю на сході Европи, підбити два разів більший від них український нарід та половину менший білоруський і створити не якийсь [illegible] словянський союз, тільки Польщу від Балтику по Чорне Море. Річ природна, що тут на перешкоді Польщі стоїть ще другий куди сильніший кандидат до панування над Україною та Білорусю. Це Росія. Польща свідома сили Росії, тому з бідою й поділилася Україною та Білорусю з Росією, колиб та того тільки хотіла.

Як Польща й Москва ділилися Україною та що з того виходило?

Колиж Росія хотіла такого поділу України та Білоруси з Польщею? Тоді, коли була слаба. В той спосіб зараз по смерти Богдана Хмельницького, в так званім Андрусівськім Договорі (1667) Москва поділилася Україною з Польщею, дарма, що цар тільки 13 літ тому назад приймаючи в Переяславськім Договорі Україну під Хмельницьким під свою протекцію (1654), торжественно прирікав боронитити цілу Україну проти Польщі.

В такім самім слабім положенні найшлася Росія 1921 року, коли то большевики побиті під Варшавою польськими та українськими військами отам. Петлюри, погодилися відступити Польщі часть України та Білоруси, а саме Західну Україну та Західну Білорусь в так званім Ризькім Мирі. Тут, як колись цар недотримав приречень даних Хмельницькому — боронити Україну проти Польщі, так самісенько тепер Польща недотримала трактатових зобовязань, даних у так званій Варшавскій Умові отаманові Петлюри, щоб спільно боротись проти Росії та не заключувати окремого мира. Польща погодилася, як відомо, на панування Росії над Україною, за що дістала частину України та Білоруси.

Річ природна, що Москва ділилася Україною з Польщею тільки тоді, коли була слаба та все такий поділ української та білоруської землі вважала за тимчасовий, доки не стане сильнішою. І знов таке саме було за давних часів, таке саме є й за наших. Коли на переломі 17-го та 18-го століття Москва під Петром Великим стала вже сильною державою, поставила собі виразний плян відібрати Польщі українську добичь, яку їй мусіла хвилево відступити в хвилі своєї слабости. Це дійсно сталося за Катерини II., яка на спілку з німецькими Прусами не то що забрала від Польщі її частину України та Білоруси, але ще й поділила навіть саму Польщу. Таке саме повторилося за наших часів, коли то Москва під Сталіном за двадцять літ скріпилася на стільки, що не тільки відібрала від Польщі тимчасово в так званім Ризькім Мирі відступлені їй українські та білоруські землі, але ще й на спілку знов з німецькими Прусами, тим разом з Гітлером, поділилася самою Польщею. До слова точнісенько повторилося таке саме як було за цариці Катерини II.

Що Польща стратила та що добула за 600 літ?

Як бачимо, охота Польщі забирати українські та білоруські землі все була для неї небезпечною. Здобутки все були тимчасовими та ще й кінчилися справді упадком самої корінної Польщі як держави. Чи залишить вкінці Польща тепер свої амбіції на сході, у власнім животнім інтересі, чи буде дальше їх плекати аж до повного ослаблення та вичерпання на заході, щоб вкінці стріпнула її доля надлабських словян, себто цілковите знищення як окремого народу, це покаже історія найближчих сто чи двіста літ. На всякий випадок балянс тої шістьсотлітньої польської політики — посування на українські землі — для Польщі є ось який. Польща вже втратила колись найцінніщу корінну польську землю Шлезьк. Нинішне чисте німецьке місто Бреслав, положене глибоко вже на чисто німецькій території, це колишня столиця найбогатшої і найкультурнішої польської области. Лиш східна частина Шлезька нині ще має польське населення. Польща втратила балтійський беріг на захід від Висли, з Ґданським включно, бо тільки на невеликій смужці, біля 10 амер. миль, польського населення ще збитою масою притикає до Балтику. Вкінці Польща стратила свою колишню певність своїх західних кордонів, які тепер вічно міняються.

За це в заміну за шість сот літ Польща здобула тільки вузький скравок української колись території, між Сяном та Вислокою (Засяне), скравок по обох боках річки Вепра на Холмщині, не більший теж скравок землі на польсько-білоруськім пограничі. Витворені два польські острови, около Львова та около Вильна, перший серед чисто українського моря, другий на білорусько-литовськім пограничі, теж далеко від суцільної польської території, річ природна у століттї розвинених національних почувань довго вдержатися не можуть і мусять правом природного розвою бути залиті морем місцевого населення. Вкінці за тих шість сот літ добула Польща ще ось цю добич: ненависть українського й білоруського народу. Коли нерідко говориться з польського боку про якунебудь культурну польську місію на сході, то це виглядає на жарт, бо до якоїнебудь місії у світі, релігійної, культурної чи економічної, потрібні довіря та симпатії того населення. Чи проте ті зиски

(Докінчення на стороні 3-тій)

НАДІЯ КИБАЛЬЧИЧ

Пропащі Сестри

(Повість).

20)

Лізаж, почувши новину, так почервоніла, що все обличчя аж плямами взялося. Такої звістки вона не сподівалася, як ніколи не сподівалася невдатного кінця усім своїм численним закохуванням. Вона глянула на Олю і трохи утішилася. Очевидячки тій дуже тяжко... Нехай помучиться! Принаймні хоч не дістався їй! Окрім того, іще учитель зостався.

Коли чаювання скінчилося, Оля пішла. Через світлицю вона перейшла помалу, але коли зачинила за собою двері, то швидче кинулась у спальню і майже непритомна упала на ліжко. Вона вся трусилась мов від холоду і їй справді стало дуже холодно, хоч в покою було душно. В голові була якась порожнеча, сльози наче висохли.

— Іди у світлицю, там Омельченко прийшов прощатися, — виразно вимовляючи кожне слово, котре наче ніж вганяла в серце сестри, сказала Ліза.

Зрозумівши тільки першу половину фрази, Оля схопилася та попрямувала до дверей. Так без думки дійшла до світлиці. Уходячи туди, зрозуміла кінець фрази і зупинилася. Потім напружила всі сили, як тоді, коли почула звістку від Борщиних, і підійшла привітатися до Омельченка.

Світло лямпи сліпило їй очі, майже нічого не бачучи, вона пройшла до свого кутка і сіла.

— А я прийшов до вас попрощатися, — ненатурально весело та бадьоро сказав Омельченко, ідучи до неї і зупиняючись близенько.

Вона мовчала.

— Я іду в інший участок. — Його голос не витримав і впав.

Вона все мовчала. Треба було щось сказати. Адже коли навіть мало знайомий приходить прощатися,той то треба хоч з ввічливістю сказати яке слово. Але їй до болю стискувало горло і вона чула, що колиб тільки розтулила міцно стиснуті уста, то зараз би заридала в голос. Не моглаж вона показати йому свого одчаю, коли йому так байдуже, коли йому так весело прощатися.

У нього зникла химерна надія, що як він скаже про свій виїзд, то вона виявить хоч трохи жалю. Тепер все вже і напевно скінчилося. Він відійшов від неї і почав розмовляти з Марією Олександровною. Оля не чула, що вони говорили, а думала про те, що цеж вона бачить його у останнє... думала, що нема у неї такої сили, якою моглаб втримати його...

Вона була бліда як смерть, але здавалась спокійною, колиб Омельченко не був певний, що їй до нього байдуже, він би зауважив, якою чудною вона стала.

— Ну, не буду баритися, а то ще мушу з вечора речі поскладати. А деж це Єлизавета Семенівна? — вимовив Омельченко.

— У неї голова болить... не встає... — відказала Марія Олександровна.

Справді Ліза сиділа в своїому покою і умірала від суму, гніву та образи. Вона так ненавиділа Омельченка, так ненавиділа, що колиб могла як потайки безкарно заподіяти йому смерть, вона заподіялаб. Разом з тим вона почувала безобмежний жар і одчай людини, котра бачить, що зсувається на край безодні та нічого не може зробити.

— Щож... пора іти..., — сказав Омельченко і встав. У Олі в очах потемніло, але вона теж встала.

Омельченко прощаючись, на мить затримав її руку, і очима повними пекучої муки подивився їй в обличчя. Вона нічого не бачила, бо не сміла звести очі.

Але тільки він вийшов, як вона не зважаючи ні нащо і ні на кого, закрилася руками і голосно заридала.

Мати підійшла до неї і стала мовчки гладити її по головці, а в самої сльози так і лилися з очей.

Бабуся одійшла в куточок і хлипаючи, промовляла:

— Господи, Господи, і що їй зробила ця дитина? І на що вона їх розраяла? Всеж одно він їй самій не дістався! Та хібаж цього і не видно було! І та пропала і ця пропаде, наче пустоцвіт який... і на віщо воно... і кому...

Почулося, що Ліза йде з свого покою.

Оля встала і хитаючись пішла у спальню. Там вона впала на вколішки перед ліжком і, затулившись у подушку, знову почала плакати.

Їй було вже байдуже, що всі знають, чого вона плаче, що їй могли бути від того, що вона його ніколи не побачить?

— Ти чого навколішки стала? Богу молишся, чи що? Встань та доглянь, щоб нам швидче давали вечерю! Жениха собі, мабуть, вимолює! — крикнула Ліза, стаючи на порозі та злосливими і якимись аж хижими глузливими очима дивлячись на сестру. Вона почувала чудну, але величезну втіху, коли дивилася на її горе, мов перед нею катували найгіршого ворога.

Оля одразу перестала плакати і не підводячи голови, відказала:

— Голова болить.

— Чи бач! Голова болить! А ну, будь ласка, не ламай комедії. Уставай! Твоя голова і не думає боліти. Як розревлася, це кавалер поїхав! Заревне ти його, як свого носа, не побачиш! Ніс побачиш хіба у дзеркалі, свого кавалера хіба у мріях. Втік він від тебе! Втік!

(Кінець буде).

ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ ОБСЛУГОВУЄ ЦИВІЛЬНЕ НАСЕЛЕННЯ

Кожна громада в країні пізнає гуманність цеї великої організації.

З причини війни багато осіб недоглянули того факту, що Червоний Хрест за останній рік значно поширив свою допомогу цивільному населенню. Це поширення відбулось в кожній ділянці місцевої праці.

Червоний Хрест вкоренився в серцях людей. Ви і ваш сусід та ваше бажання допомогти своїм сусідам в їх потребі творять ту основу, на якій зростає могутня сила Червоного Хреста. Тому цілком зрозуміло, що ця організація обслуговує наші громади.

На сьогодня Червоний Хрест є більш активним на домашньому фронті ніж коли перед тим. Кожна особа в той чи інший спосіб є зачеплена діяльністю цеї організації. За останній рік Червоний Хрест вишколив міліони осіб на курсах першої помочі. Сотки тисяч закінчили курси домашніх доглядачок хорих. Норски — доглядачки публичного здоровля в міських та сільських районах доглядають, відвідують хорих та залагоджують їх потреби. 200,000 господинь на курсах відживлювання придбали ліпші знання про харчі та відповідне вживання їх. Добровільні працівниці в філіях Червоного Хреста виготовляють одяг для розділювання між потребуючими в їх місцевих громадах, як рівнож бандажі для місцевих шпиталів. Добровільні помішниці норсок працюють в шпиталях в кожнім стейті.

Найбільш важною службою Червоного Хреста є допомога підчас загальних нещасть, катастроф. З огляду на цензурні обмеження публікацій про погоду в потерпівших районах, порівнююче мало подається новин про природні катастрофи в Злучених Державах. Проте, за останній рік Червоний Хрест помагав громадам, що потерпіли від 172 гураганів, повенів, пожеж та інших катастроф, що ширили руїну й смерть в багатьох районах.

Допомога Червоного Хреста в таких нещастях залежить від потреб окремих осіб. Багато осіб за одну ніч втратили хати та меблі, на придбання яких працювали довгі роки. Не маючи засобів, ні асекурації, вони мають перед собою темну будучність. В таких умовах тимчасова поміч харчами, притулком, одягом чи медична, не є вистарчальною. Тим потерпівшим треба облегчити їх тяжку долю та допомогти знова стати на ноги і заробляти на життя.

Для досягнення тої мети Червоний Хрест помагає в ріжні способи. Відбудував і направив тисячі домів. Ще більше умеблював від горіща до долини. Постачав ремісникам знаряддя праці, селянам худобу, насіння, фармерські знаряддя та іншими способами помагав потерпівшим вернутись до нормального життя.

Червоний Хрест яскраво виявив свою допомогову акцію 29. серпня, коли гураґан величезної сили навістив побережжя Тексасу, більш як на 100 миль вглиб та спричинив спустошення на міліони долярів. Вітер досягав 100 миль скорости на годину, а величезні морські хвилі збільшували небезпеку й спустошення.

Приймаючи під увагу силу гурагану, порівнююче не багато людей було забито або ранено, але Червоний Хрест виявив, що більше як 20,000 родин втратили доми або фармерське знаряддя. 1,076 домів цілком зруйновано. Поверх 17,000 ушкоджено, крім того тисячі фармерських будівель та торговельних закладів. В центрі бурі були: Матаґорда, Палачіо, Порт О'Конор, Порт Лавака, Ракпорт, Аренсас Пас — побережні міста з населенням від 800 до 2,000 осіб.

Попереджені завчасу про наближення катастрофи, відділи Ч. Х. в деяких районах вспіли перестерегти населення. Багато осіб втікли ще до бурі. Тимчасові приміщення, їдальні та стації першої помочі були встановлені для втікачів у школах, церквах та в інших будинках. В самому Бей Ситі, 25 миль від берега, Ч. Х. дав приміщення 900 особам. Їдальні Ч. Х. цілу неділю годували людей.

Типовим центром бурі було місто Матаґорда, де гураґан зірвався у ночі в суботу. В другій годині на неділю морська хвиля на 6 стіп заляла місто. Про жах тієї ночі оповідали потерпівші, що втікли на горіща або під зливним дощем рушили до недалеких міцніших будівель.

Різкий вітер та вода примусили яких 12 осіб спинитися на тракторі, де перебули цілу ніч. В одній хаті чоловік і жінка стояли по пояс у воді цілу ніч, тримаючи на плечах 15-місячну дитину. Одна мати, побачивши, що матрац з її сплячою дитиною відпливає, через розбите вікно спасла дитину, хоч сама тяжко поранилась. Деякі хати відплили на два блаки.

В місті не було лікаря. Червоний Хрест вже на ранок встановив стацію першої помочі. Тогож дня 40 осіб дістали негайну медичну поміч, а багато інших було відвезено до шпиталю в Бей Ситі. На початку стація першої помочі працювала 24 години на добу. Була відкрита два тижні. За перший тиждень обслужено 200 ранених. Їдальня була відкрита цілий тиждень. Подібна допомога провадилась в інших містах.

З огляду на обсяг катастрофи, з Головної Кватири Червоного Хреста послано 27 осіб для орґанізування допомоги на місцях. Були записані всі потерпівші від катастрофи і зараз провадиться праця по відбудові спустошених районів. Після докладного досліджения втрат і потреб Червоний Хрест уділює необхідну поміч, аби потерпівші могли вернутись до своєї нормальної праці по можливости якнайскорше.

ПОСАДНИК ПРОТИ МАЛИХ ФЛЯШОК З ГОРІВКОЮ.

НЮ ЙОРК. — Пасадник Ля Ґвардія перед представниками горівчаного промислу заявив, що добре булоб, колиб вони перестали продавати горівку в малих, пів-пайнтових фляшках. Посадник не подав причини свойого бажання. Але знавці кажуть, що вояки залюбки купують ті малі фляшки і носять їх в кишені при собі.

О. Івах.

На Зїзді Канадійських Письменників

(Спомин з 1934. р.).

Пригадую собі, що маю виголосити пополудні промову перед збором письменників. „Ану", думаю собі, „спробую, як би то моя промова звучала серед озера..." Говорю голосно, але мало що чути, бо вітер хватає мої слова й несе геть на північ... Говорю, а вітер плеще хвилями озера об човен... Ну, а тепер гайда до пристані! Пробую так плисти човном, щоб якнайбільше використати силу вітру. З часом це мені вдається. От вже й пристань недалеко. Гляджу на годинник. Аж дивно стає. Як скоро час минає на човні! Навіть і не оглядівся, як проминуло кілька годин. У пристані висідаю й скоренько йду до своєї хатчини. У хатчині простягаюся на кілька хвилин на ліжко. Як приємно лоскочуть мязи в руках по кількагодиннім веслуванню!

По обіді мають засідання французькі письменники, що становлять окремий відділ у Товаристві Канадійських Письменників. Свої відчити читають у французькій мові. На засідання прийшли тільки французи й такі інші канадійські письменники, що вміють французьку мову. На засіданню прочитано два відчити.

По засіданню французьких канадійських письменників всі виходимо на двір за готель. звідки вигідно глядіти на Чортячий пролив, звідки мають надплисти індіяни човнами. Ось вони! Надпливає сім човнів індіянів. Пливуть в наш бік, до готелю. Хто має фотоґрафічний апарат, то приміщується на скалистім березі так, щоб можна було їх зфотоґрафувати. — Індіянська фльотиля підпливає до невеличкої бічної пристані, де індіяни висідають з човнів і вилізають по драбинястих сходах згору. Ми уміщуємося так перед входом до готелю, що індіяни проходять поміж нас по одному — ґусаком. Ось йде з пірнастою головою індіянський чіф, за ним його рядовики, а дальше за ними йдуть індіянки. Майже при самім кінці походу іде індіянка з дивною індіянською колискою на плечах. Дитина спочиває стоячи в шкірянім мішку, що привязаний до дошки з маленьким накриттям вгорі. Маленькою індіянською дитиною цікавляться всі якнайбільше. Ось підходить до колиски старенький д-р Робертс і цілує індіянятко. Каже, що ніколи не може пройти попри індіянятко, щоб не поцілував його... Зворушливий ветеран-поет канадійської літератури... Інші письменники фотоґрафують індіян. Чомусь ніяково почуваються індіяни, особливо індіянки... Чи соромно їм, що приглядаємося на них, мов на лісову дивовижу?...

По поході індіян знову кличуть нас до середини, до салі засідань. Тепер входять туди не тільки всі присутні письменники, але також і гості з Кенори. Саля цілковито заповнена. Приходить черга на мене й проф. Кирконела. Я перший раз в свойому житті виступаю з відчитом перед збором канадійських письменників. Починаю свою промову жартобливо. Кажу, що на першій частині пополудневого засідання ми мали нагоду бачити представників давніх французьких канадійців. Перед хвилиною мали нагоду бачити представників найдавніших канадійців. Пригадую, що найменшого представника найдавніших канадійців д-р Робертс привітав поцілуєм. А я виступаю тепер на зїзді канадійських письменників як представник найновішої галузі канадійців... Ну, та й не мав би і я нічого противного, щоб і мене хтось з письменників, а власне з письменниць, привівав так, як д-р Рорертс представника найдавніших канадійців... Викликаю веселість серед публики... По такім вступі починаю читати свій відчит. Підчас читання публика нагороджає мене кілька разів оплесками. Дивно слухачам чути, що й українці в Канаді стараються творити свою літературу. Мій відчит на тему „Українське Письменство в Канаді". По відчиті буря, оплесків. Викликають проф. Кирконела, щоб він виголосив свій відчит на тему „Ріжномовство на канадійському Парнасі". Публиці дуже цікаво довідатися, що в Канаді всі ріжні народи творять в своїх мовах літературні твори. Промовець дає вступні пояснення про італійських, ісляндських, шведських, норвезьких, угорських та українських поетів в Канаді, і потім читає по кілька своїх перекладів з віршів згаданих поетів. Між іншим читає і три свої переклади з віршів українських поетів в Канаді. Гарні переклади проф. Кирконела роблять дуже миле враження на публику. З таким враженням і починаємо виходити з салі засідань на двір, бо прогульковий корабель вже кілька разів подавав знак трубінням, що час вже в дорогу, на прогульку до індіянської оселі. Хочу виходити, та несподівано загороджує мені дорогу одна молода письменниця з Монтреалу й цілує... Ну, чи не гарний привіт представникові наймолодшої галузі канадійців!... Ну, гайда! Треба бігти, бо корабель отот відпливе.

ВПИСУЙТЕ СВОЇХ ДІТЕЙ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ І В ТАКИЙ СПОСІБ ЗАБЕЗПЕЧІТЬ ЇХ БУДУЧЧИНУ.

ЗАЛОГА НІМЕЦЬКОГО ТЕНКУ ПІДДАЄТЬСЯ. Образок, що маємо перед собою, знятий десь на побоєвищу в Північній Африці. Великий тенк, це німецький. Обскочили його британські вояки. Німецький жовнір, що є на тенку, підняв догори руки, що означає, що піддався.

Чи Можлива Спілка Словянських Народів Без Самостійної України?

(Докінчення зо сторони 2-гої)

та втрати Польщі на сході та на Заході рівноважаться, хай тепер собі сумлінно відповідять польські політики, що заважують на дальшій долі Польщі.

Чому Росія з німцями так радо парцелює Польщу?

Не треба витягати з нинішної війни між Росією та Гітлером надто далекосяглі наслідки. Ось така війна є дійсно чимсь неприродним у історичних відносинах російсько-німецьких. Вона є радше підприємством Гітлера і націстичної партії, ніж Німеччини як такої. В майбутности Німеччина готова таки знову завернути до старої політики, яку проповідував Бісмарк, а перед ним ще й офіціяльна німецька політика від часів Фридриха II. пруського починаючи. А це є політика повної згоди між Німеччиною та Росією коштом Польщі та України. Річ природна, що по гітлерівській наполеоніяді серед німецького народу поверне Німеччина до старої політики Бісмарка, щоб жити в згоді з Росією. Німецький нарід, що живе збитою масою біля 70 міліонів на захід від Польщі все буде перти на схід, отже на польські землі, як на сусідні й найближчі землі. Між двома великими державами — Росією та Німеччиною — польська держава істнувати не може. Вона може проіснувати знов яких двацять літ, от як по останній поражці Німеччини та большевицького помреволюційного хаосу, але вона не може істнувати на довшу мету, бо, як показує історія, інтерес Німеччини та Росії є, щоб Польща не істнувала. Німецький інтерес: Щоб мати територію поширювання. Знову російський інтерес лежить у вічно для Росії пекучім українським питанню. Ось і тому Польща як самостійна держава може істнувати тільки тоді, коли буде в приязни, а навіть у стислім союзі, з вільною й то сильною Українською Державою. Історично-науковий розгляд обставин життя обидвох народів доказує це понад усякий сумнів.

Літописець.

З Історії Боротьби Чехів за Рідну Школу

До часу створення Чехословацької Республики (28. X. 1918 р.) чеська школа розвивалася в тих землях б. Австро-Угорщини, де чеське населення було меншістю, з великою витратою сил і енергії з боку чеського громадянства. В боротьбі за посідання пануючого положення німці не зупинялися у виборі засобів, щоб затримати розвиток чеської школи та зденаціоналізувати молоде чеське покоління. Про всі такі засоби докладно розповідає нам Карель Чондль, бувший учитель чеської школи в одній з таких земель, в цікавій книжці „Школа нашого пограничча" (Прага, 1931), яка може бути повчаючою й для нас, українців.

„Щоб утруднити працю в народній школі, що має обслуговувати чеських дітей, німці старалисся відібрати чеських дітей від матірних грудей та приміщувати їх в ріжних яслах, захоронках і дитячих садках, які були густо розсипані по цілому краю пограничної землі. Австрійська влада щедро підпирала цілу цю систему понімчення, а німецькі капіталісти, шляхта, барони не шкодували гроша, а до того поставили себе цілковито на послуги нім. „Шк. Союзу", єдиним завданням якого було винародовити чеських дітей" (19—20 стор.). Тут же знаходимо декілька яскравих прикладів, які показують нам, за яких саме умов виникали й росли чеські школи в пограничній землі.

Вже саме прохання про заснування чеської школи було сиґналом, який закликав до бою проти всього чеського. Так ініціятори чеської школи в Кремижі постійно переслідувалися як тими підприємцями, у яких вони служили, так і громадським урядом. В Долянках громадський староста викинув за це з помешкання хорого робітника Бенду. Чеським батькам підсовувалися для підпису німецькі формулярі, в яких зазначувалося, що цим вони відкликають свої попередні підписи на проханні про чеську школу. Хто не погоджувався підписати такий формуляр, того викидали з помешкання... Просто хресний шлях пройшли ервенічане в хомутовському повіті. Німці натовпом викидали чехів з помешкань, так, що вони змушені були залишити свої меблі просто на вулиці... В Кунові перед відкриттям чеської школи вибито вікна у пан-отця, головного ініціятора школи, та в самій школі, погрозами й обіцянками відраджувано тих, які підписали прохання про чеську школу... В Густопечі, на південній Моравії, злість німців перейшла просто в лютість. Містом пройшла процесія на чолі з міською радою, учительством і урядництвом, чеських громадян опльовувано, побито до крови камінням, вікна розбито цеглинами, виноградники понищено, чеські будинки вимажено болотом... Колиж школа всеж таки була відкрита й проти волі пароха взяв на себе навчання релігії місцевий чеський капелян, то його негайно відкликали з Густопечі, а коли після того добровільно погодився викладати релігію шаквіцький парох, то його одного разу гнали німці аж до Народнього Дому, де він і врятувався". (39—41 стор.). „Іншою перешкодою при заснованні чеської школи бувало навмисне проволікання з вирішенням прохання чеських батьків. Громади подавали найбезглуздніші протести, вчиняли відклик до вищих інстанцій, затягали вирішення справи через свою неприсутність в тих інстанціях, а нерідко навіть протиставилися рішенням найвищого суду... В Богосудові, де рішення суду відбувалося в днях 6—7 липня 1909 р., відкриття школи вдалося перевести лише після перевороту". (41—42 стор.).

Автор дуже тонко описує самопочуття чеської дитини, на очах якої проходила уся ця боротьба проти німців за збереження своєї національности. „Дитина бачить,чує й почуває всю ту боротьбу, яка йде на національному ґрунті, — більш того, втягується в цю боротьбу серед дітей і в школі. Дома спостерігає вона всю господарську біду чехів у порівнанні з багацтвом німців, залежність батьків від німецького капіталу, суспільне покриздження чеської людини, а при грі, при забавах їй що хвилини дається зрозуміти свою, меншу вартість супроти німецьких товаришів, для яких вона є товаришем доти, доки залишає їм змогу над собою верховодити, а інакше стає для них лише „свинею" і т. п. (ст. 50). Велика роля припала на долю чеського учителя в пограничній землі. „В своїй виховній діяльності учитель мав тут подвійне велике завдання: неґативне — усунути німецький дух оточення у всій його широчині та позитивний — дати дитині певну основу національної свідомости". (50-а стор.). І це завдання чеський учитель виконав з надзвичайним успіхом".

тих обставин виховати чеському народові здібні індивідуальности та положити безпечний грунт для повного розвитку життя у вільній державі". (50-а стор.).

Чи не нагадує нам наведена тут сторінка з історії боротьби чехів за рідну школу українську боротьбу за рідну школу в Галичині?

Ст. Сірополко.

Що Шкідливе - Алькоголь чи Нікотина

Лікарі часто цікавилися питанням: який спосіб життя вели ті люди, що їм пощастило дожити до сто й більше років? Чи не впливало на таку довговічність те, що ці люди не вживали алькоголю та тютюну?

Один лікар, Ф. Ґреф, досліджував столітніх людей, що й досі живуть. При цих дослідах виявилося, що далеко не всі ці люди стримувалися від алькогольних напитків та тютюну; навпаки, більшість із них не відмовлялася від того, щоб часом випити вина, горілки чи пива, або закурити собі. Крім того, при цих дослідах виявилося ще одне цікаве, а власне: кількість столітніх людей складалася з двох третин жінок і лише з одної третини чоловіків! Тут мимоволі виникає думка, що така перевага 100-літніх жінок над 100-літніми чоловіками залежить від того, що майже всі ці жінки не курили тютюну, бо коли вони були ще молоді й могли набути таку звичку, то за їх часів курення тютюну в панночок чи жінок уважали за непристойність. Щож до вживання алькогольних напитків, то більшість їх зовсім не були абстинентками[1]). З цього можна булоб зробити висновок, що нікотина[2]) далеко шкідливіша для людського організму, ніж алькоголь. Але такий висновок був би дуже скороздрий, покваппий і поверховий, доки ми не зясуємо собі, який вплив має на людський організм алькоголь та нікотина, бож "post hoc" ще не значить "propter hoc"[3]).

Ужитий алькоголь зараз таки вже зі шлунка починає усмоктуватися й через кровоносні судини побуджує передусім діяльність серця, а потім впливає на нервову систему (улад) і головно — на мозок. Вплив на мозок виявляється тим, що він обмежує діяльність гальмівних осередків і побуджує діяльність інших осередків мізку, передусім осередків психічного (душевного) життя, і настає радісний, веселий настрій, людина думає якось лекше і швидче, одне слово — настає той стан, який звичайно називають „підвищеним настроєм". Але такий підвищений настрій, який не переходить меж нормальности (правильности, природности), настає лише тоді, коли алькоголю вживати в поміркованій кількости, і викликає лише перший стан свого впливу на організм — стан побуду; цей стан проходить потім без жадних шкідливих наслідків для організму. З огляду на те, що алькоголь, як вище сказано, побуджує діяльність серця, його вживають іноді як ліку в випадках ослабу діяльности серця, але при цьому вживають його в дуже малих лікарських дозах (мірках), щоб не викликати одночасно побуду цілої нервової системи.

Колиж алькоголю вживати у великій кількости, то після стану побуду настає стан пригніту: діяльність гальмівних осередків припиняється, настає утрата памяті, діяльність психічного життя сильно обмежується, настає ослаб діяльности серця, порушується правильна діяльність осередків рухів і рівноваги, себто настає такий стан, який звичайно називають опянінням. Такий стан це вже власне — гостре затруїння алькоголем. В цьому стані алькоголь впливає вже й місцево, сильно подразнюючи слизницю шлунка. У людей із слабою волею, таких, що не можуть удержуватися від частого вживання алькоголю в великій кількости, настає хронічне (тривале, довгочасне) затруїння алькоголем, так званий — алькоголізм. А через хронічне затруїння алькоголем повстають недуги серця, печінки, нирок, шлунка, як ось, боляк, або пістряк шлунка, і також душевні знедужання (біла гарячка). Навіть коли алькоголю вживати і в невеликій кількости, в кількости, яка доводить організм лише до першого стану, до стану побуду, але якщо це повторювати щоденно, або дуже часто, як і при алькоголізмі, лише [illegible] появляється трошки пізніш. Ясно, що все це значно вкорочує життя людині.

Алеж помірковане, не часте вживання алькогольних напитків, особливо не таких концентрованих[4]), як горілка, чи коняк, для організму нешкідливе. Ось, н. пр., американський учений Реймунд Перл досліджував 5000 людей і дійшов до висновку, що помірковане вживання алькогольних напитків ніби то зовсім не вкорочувало їм життя, а навпаки, серед тих людей він спостерігав начеб то меншу смертність, ніж у цілковитих абстинентів. Залишаючи таке твердження на совісти дослідника, розглянемо тепер як впливає на людський організм нікотина.

*

З погляду лікарської науки вживання нікотини, себто курення тютюну, далеко небезпечніше, ніж уживання алькогольних напитків. Нікотина є така сильна ростинна отрута, що на деякі звірята впливає шкідливо навіть у розчині 1 на 4 міліони. А як перед дзюбом маленької пташки подержати деякий час шкляну паличку, намочену розчином нікотини, то вона може загинути...

Нікотина дуже відрізняється від алькоголю своїм впливом на людський організм. Алькоголь розмірно швидко й без останку згоряє у тканинах організму. А нікотина покидає тканини дуже поволі, і якщо взяти на увагу те, що курці вживають тютюну щоденно й цілий день, то цілком зрозуміло, що шкідлива нікотина постійно затроює організм, і в кожного курця мусить бути хронічне затруїння нікотиною. Передусім і найшкідливіше впливає нікотина на кровообіг і кровоносні судини, які під її впливом звужуються. Звуження кровоносних судин має за наслідок недостатню відживу відповідних органів, а через те й їх неправильну функцію (діяльність, чинність). І так, звуження кровоносних судин самого серця веде до ослабу його діяльности. Звуження судин слизниці шлунка буває причиною того, що слизниця виділює мало шлункових соків, потрібних для правильного травлення, настає утрата апетиту (смаку), приходить катар (нежит) шлунка й кишок та різні боляки шлунка. Самі кровоносні судини перероджуються, стають твердіші, мало пружкі, повстає так звана склероза[5]), що скорочує життя.

Дуже шкідливо впливає нікотина й на полові залози, зокрема на — жіночі. З дослідів лікаря Лікінта виявилося, що як узяти рівну кількість подруж, де не курять, і де курять, то в перших пересічне число дітей виявляє 3.1, а в тих, що курять, лише — 0.66.

Нарешті при куренні, крім нікотини, входять до організму ще й різні інші продукти (витвори) горіння, як ось — вуглекисний газ та саджа. Дрібні частинки саджі осідають на слизниці віддихових шляхів легенів, занечищують та постійно подразнюють їх, тимто курці завжди кашляють і терплять на нежити віддихових шляхів, на так зв. бронхіти. Все це зменшує працездатність такого важного органу, як легені, і такі легені легше занідужують на туберкульозу (сухоти).

Таким чином на питання, яке поставлено в заголовку цієї статті, треба відповісти так: і алькоголь і нікотина — для здоровля шкідливі; алеж нікотина далеко шкідливіша, ніж алькогось. З огляду на те, що вживання їх у наших часах дуже поширене, бо люди, вбачаючи в цьому якусь утіху у своєму житті, не хотять цілком відмовитися від цього, можна лише порадити кермуватися ось такими мудрими словами: „Правдива фільософія (мудрість) полягає в тому, щоб, осуджуючи зловживання, не уникати вживання, і треба вміти без усього обходитися і ні від чого не відмовлятися".

[1]) Абстинент, латинське слово — той, хто здержується від уживання алькогольних напитків.

[2]) Нікотина — отруйна матерія, що знаходиться в листях тютюну.

[3]) Post hoc... propter hoc — латинське прислівя: після цього ще не значить що через це.

[4]) Концентрований — міцний.

[5]) Склероза — затвердіння стінок кровоносних судин внаслідок того, що насідають на них вапяні солі.

ТАК ВИГЛЯДАЮТЬ ПОБОЄВИЩА В ҐВАДАЛКАНАЛ.—З стрілецьких ровів, що їх можна розпізнати на образку, японці обстрілювали американців, поки американські маринарі не вдарили в те місце цільно ґранатою, яка вибухаючи розторощила противника. Наслідок: вбиті японські вояки, що перед нами.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Братств св. Володимира, від. 130, повідомляє своїх членів, що місячні збори цього місяця відбудуться в суботу, 7-го, а не 14. листопаду, в годині 8. вечором, 30 Іст. 7. вулиця. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо як члени занедбають і на збори не приходять, то організація не розвивається і маєток занепадає. Ми не можемо допустити до того, щоб Бр. св. Володимира, одно з найстарших в Ню Йорку, що вже снує 38 літ, що має зразкові порядки і гарний маєток, стояло на місці, або зменшувалось у членах. Тому кожний член обовязково повинен приходити на кожні збори, брати активну участь в нарадах над добром організації, а головно старатися про приєднування нових членів та вписати свої діти до нашого 130 від. і У. Н. Союзу. Як ми дорожимо нашими організаційними здобутками, то не допускаймо до застою, а стараймося всякими можливими способами про доповнювання нашого здобутку і побільшування членства. Також просимо членів, щоб реєстрували в відділі свої закуплені Воєнні Бонди і ті, що далі купують. Члени можуть закупити Воєнні Бонди за посередництвом фінансового секретаря. — За уряд: П. Стахів, предс.; М. Підгайний, кас.; К. Коваль, фін. секр.; І. Серединський, рек. секр.

ГАМТРАМК, МІШ. — Отсим повідомляємо, що місячні збори Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, відбудуться в неділю, 8. листопаду, в годині 1:30 пополудні, в Українській Хаті, 2240 Ґрейлінґ. Просимо все членство прийти на ті збори, бо є важні справи до вирішення, а також просимо членство до акції в організованню нових членів до У. Н. Союзу, бо тепер є добра нагода. — За уряд: В. Холевка, предс.; Іван Заблоцький, секр.

МАЙНЕРСВИЛ, ПА. — Збори Бр. св. Отця Николая, від. 78, відбудуться в неділю, 8. листопаду. Просимо всіх членів прийти на ці збори і заплатити свої місячні вкладки. — С. Паламар, предс.; С. Кіцьо, кас.; М. Шайняк, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. — Місячні збори Бр. св. Стефана, від. 221, відбудуться в неділю, 8. листопаду, в 12. год. вполудне, в салі церковній, Оклей і Райс ул. Згідно з братською ухвалою кожний член й членкиця є обовязані заплатити за вступний білет і мусять бути приявними на бали. Дохід з балю призначений на Дім Відділів У. Н. Союзу в Шикаґо. Просимо всіх членів й члениць обовязково явитися на збори, щоб було з ким порадитися в справі балю і в інших справах. Довгуючих членів просимо вирівнати свої довги ще перед новим роком. — Ф. Васильовський, предс.; М. Максимюк, кас.; Т. Шпікула, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Сестр. Рожд. Пресв. Богородиці, від. 36, повідомляє своїх члениць, що місячні збори відбудуться в неділю, 8. листопаду, в гали церковній, в годині 2. попол. Просимо члениць прийти на означений час, бо маємо важні справи до вирішення. Буде вибір кандидаток на уряд на 1943. рік. Пригадуємо членицям, щоб старалися приєднувати нових члениць до Союзу і до Сестрицтва. — За уряд: Катерина Олексин, предс.; Анастазія Грицак, кас.; Марія Ходак, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН, ч. 663. Морська катапуля.

Навіть в тім тяжкім положенні Тарзан не тратив притомности. В хвилині, як шарк замахнув в гору хвостом, Тарзан випустив хвоста зо своїх рук.

Від тої страшенної сили, котра викинула його вгору, Тарзан набрав розмаху і полетів далеко в повітрі. Все це він обчисляв наперед.

Цим рухом йому вдалось віддалитись від шарка на кільканацять кроків. Він використав це і з цілої сили почав плисти в напрямку берега.

Заки шарк зорієнтувався, де Тарзан, той вже був досить далеко. Але шарк собі почав гнатись заТарзаном. Так почались перегони людини з великаном рибою.